Teodor Oancă

SUFIXUL ANTROPONIMIC *-ETE*

În prefaţa la *Dicţionar al numelor de familie româneşti*[1], Iorgu Iordan reţine că sufixul *-ete* este „personal” şi precizează că „aria lui de răspândire este limitată la Oltenia: *Ionete*, *Scorobete* etc.”

Sufixul *-ete* este funcţional şi la nivelul limbii comune, de unde a fost preluat de sistemul antroponimic, având atât calitatea de sufix diminutival, cât şi pe cea de sufix augmentativ[2].

La nivelul limbii comune, sufixul *-ete* derivă, cu precădere, substantive, mai rar adjective: *băbete* <*babă*, *colindete* <*colind*, *cucuiete* <*cucui*, *dovlete* <*dovleac*, *lingurete* <*lingură*, *porculete* <*porc*, *puiete* <*pui*, *scaiete* <*scai*, *sucălete* <*sucală*, *ştiubete* <*ştiubei*, *albete* <*alb*, *jilăvete* <*jilav*, *scumpete* <*scump* etc.

Sensul dobândit de un apelativ în urma derivării cu sufixul *-ete* este nu numai cel de diminutiv, ci capătă, uneori, semnificaţii aparte. *Băbete* este o caracteristică atribuită unui bărbat cu manifestări de femeie bătrână; *colindete* este o variantă a lui *colindeţ* „colăcel sau pâinişoară care se dă în dar colindătorilor”; *cucuiete*, apelativ atribuit celui care s-a lovit la cap etc. Astfel de apelative derivate pot trece în clasa numelor proprii, dobândind calitatea de porecle. O largă categorie de nume de familie se pot revendica din supranume care au fost iniţial porecle. Aflate în această situaţie, antroponimele respective nu pot fi considerate ca derivate la nivel onomastic.

Am considerat derivat antroponimic cu sufixul *-ete* doar acele nume de familie care provin de la un antroponim-bază, el însuşi nume de familie sau nume personal.

Numele de familie pe care le discut atât ca rezultat al derivării cu sufixul *-ete*, cât şi ca prezenţă pe întreg teritoriul ţării, au fost extrase din Baza de date antroponimice a României (BDAR), care s-a constituit la Laboratorul de cercetări onomastice, înfiinţat de prof. univ. dr. Gh. Bolocan la Facultatea de Litere a Universităţii din Craiova, în 1994.

Am reţinut numele de familie cu frecvenţa mai mare de 100. O sinteză a acestora, cu frecvenţa pe regiuni şi cu precizarea frecvenţei etimonului nume de familie este următoarea:

[1] Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983, p. 11.

[2] Cf. Eleonora Popa, *Sufixe moţionale pentru formarea masculinului*, în „Studii şi materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, vol. al IV-lea, p. 165; Florica Dimitrescu, *Relaţiile dintre diminutive şi augmentative în limba română*, în „Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani”, Editura Academiei, 1958, p. 247.

BDD-A24877 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:27 UTC)

Bobonete 361: O-216, M-86, D-4, ML-4, BNT-3, B-48. (< Bobon – 47, Bobonea – 131)

Bulete 497: O-85, M-208, D-38; ML-100, T-27, BNT-5, B-34. (Bule – 205, Bulea – 1013)

Burnete 434: O-12, M-50, ML-5, T-341, CR-7, BNT-2, B-17. (< Burnea – 553)

Ciuculete 313: O-115, M-90, D-37, ML-2, T-25, BNT-5, B-39. (< Ciucu – 2064)

Ionete 1142: O-316, M-463, D-13, ML-73, T-56, CR-3, BNT-27, B-191. (< Ion – 58305)

Onete 555: O-151, M-233, D-12, ML-21, T-8, CR-7, BNT-7, B-116. (< Onu – 2540)

Panaete 660: O-11, M-430, D-27, ML-129, T-27, BNT-3, B-33. (< Pană – 17530)

Pufulete 439: O-43, M-44, D-4, ML-96, T-200, CR-7, BNT-1, B-44. (< Pufu – 700)

Slăvulete 285: O-263, D-7, T-3, BNT-12. (DNFR: < Slavu. Un derivat al acestuia: Slăvoiu – 239)

Strete 312: O-2, M-2, D-5, ML-1, MR-7, T-250, CR-31, BNT-2, B-12. (vezi Stretcu – 130)

Nu l-am inclus în listă pe *Scorobete*, explicat de Iorgu Iordan, *op. cit.*, din *scoroabă* „porumbea" (fructul unei specii de prun), cu suf. *-ete.* Derivarea nu s-a produs la nivel antroponimic, în BDAR neexistând un n. fam. *Scoroabă.* Înseamnă că etimonul n. fam. *Scorobete* este apelativul *scorobete.*

Numele de familie derivate cu sufixul *-ete* se distribuie pe regiuni astfel: Oltenia 1214, Muntenia 1606, Dobrogea 147, Moldova 431, Maramureş 7, Transilvania 937, Crişana 55, Banat 67, Bucureşti 534.

Întregul eşantion cuprinde 4998 de nume de familie.

Privind harta antroponimică a fiecărui nume de familie, cu frecvenţa acestuia pe judeţe, existentă în 1994, putem aprecia că majoritatea numelor derivate cu sufixul *-ete* se găseşte în Oltenia, Muntenia, Dobrogea şi municipiul Bucureşti: 3501. Există oarecare concurenţă între frecvenţa derivatelor cu suf. *-ete* din Oltenia şi Muntenia. Unele nume au frecvenţă mai mare în Oltenia, altele, în Muntenia. În felul acesta putem aprecia care sunt judeţele cu frecvenţă semnificativă, pentru a stabili, cu aproximaţie, „vatra antroponimică"[3] a fiecărui nume de familie, de unde acesta a migrat, odată cu purtătorii lor, în alte direcţii. Astfel de vetre antroponimice pot fi considerate judeţele Dolj (118) şi Teleorman (63) pentru n. fam. Bobonete; Vâlcea (41) şi Buzău (138) pentru Bulete; Gorj (48) şi Argeş (78) pentru Ciuculete; Buzău (362), Vrancea (81) pentru Panaete; Dolj (38), Vrancea (88) pentru Pufulete; Dolj (251) pentru Slăvulete.

[3] Teodor Oancă, *Vetre antroponimice*, în „Analele Universităţii din Craiova, seria Colegiu", 1997, p. 24–25.

BDD-A24877 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:27 UTC)

Derivatele cu suf. *-ete* din limba comună sunt considerate că aparţin graiurilor locale din Oltenia şi Muntenia. Acest lucru a constituit un model pentru derivarea unor antroponime care au funcţionat ca supranume până la consacrarea lor ca nume de familie oficiale. Menţionez că obligativitatea ca fiecare persoană să aibă un nume de familie, altul faţă de cel tradiţional, format din numele tatălui, urmat de al bunicului, eventual şi de supranumele deja consacrat în familie, a survenit în 1895, când a intrat în vigoare Legea asupra numelui.

Într-un interval de aproape o sută cincizeci de ani s-au produs mişcări de populaţie şi odată cu ele au migrat numele de familie. Cea mai însemnată mişcare de populaţie s-a produs după 1918, când autorităţile româneşti au dispus ca persoane din Oltenia, Muntenia, Moldova să se transfere în regiunile transcarpatice, contribuind la modernizarea structurilor care reprezentau armata, învăţământul, administraţia. Între cei care s-au stabilit atunci definitiv în Transilvania, Maramureş, Crişana şi Banat s-au aflat şi persoane al căror nume de familie este uşor de identificat ca provenind din Regat: cei cu numele derivat cu sufixul *-escu*, cu numele care prezintă finala *-u* (*Croitoru*, *Olaru*, *Rotaru* etc.)[4], dar şi cei al căror nume de familie este un derivat cu suf. *-ete.* Acestora li s-au adăugat în timp alte persoane al căror nume de familie prezintă caracteristicile amintite.

În concluzie, derivarea antroponimică cu suf. *-ete* este o particularitate a antroponimiei din Oltenia şi Muntenia[5], cu unele prezenţe şi în sudul Moldovei.

THE ANTHROPONYMIC SUFFIX *-ETE*

(Abstract)

The anthroponymic suffix *-ete* is functional both at the level of general language and as an anthroponym. It has diminutival and augmentative value. At the level of general language, the suffix *-ete* derives nouns and adjectives. The names derived with this suffix in general language could be used as nicknames and bynames, changing in time into official family names. They cannot be considered derived anthroponyms. In our view, the etymons of the anthroponyms derived with the suffix *-ete* are consecrated anthroponyms which function as family names. The number of counties where there are people whose surnames are derivatives with the suffix *-ete* allows us to identify the areas where such anthroponyms have been created.

Cuvinte-cheie: derivare antroponimică, frecvenţă antroponimică.

Keywords: derivend anthroponym, anthroponymic frequeney.

Universitatea din Craiova
Craiova, Bulevardul 1 Mai, bl. 21, sc. 2, ap. 10
teodoroanca@yahoo.com

[4] Cf. Teodor Oancă, *Geografia antroponimică*, în „Limba română", LXIV, nr. 3, p. 428, Bucureşti, 2015.

[5] În „Tratat de dialectologie românească", Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1984, p. 189, se precizează: „Datorită frecvenţei de utilizare şi productivităţii lui, sufixul *-ete* constituie un element caracteristic al sistemului de derivare al graiurilor din Oltenia şi din vestul Munteniei". Precizarea vizează fenomenul de la nivelul limbii comune.

BDD-A24877 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:27 UTC)